

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В статті розглядаються теоретичні аспекти відтворення та розвитку виробничого потенціалу промислового підприємства, його структура та функціонування. Ключові слова: потенціал, підприємство.

В статье рассматриваются теоретические аспекты воспроизводства и развития производственного потенциала промышленного предприятия, его структура и функционирование. Ключевые слова: потенциал, предприятие.

In the article theoretical aspects of reproduction and development of industrial production capacity, its structure and functioning. Keywords: potential, enterprise.

Постановка проблеми. В сучасних динамічних ринкових відносинах особливо актуальним стає визначення ключових теоретичних аспектів функціонування, відтворення та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств, оскільки вони являється важливою складовою процесу створення виробничого потенціалу підприємства.

Оскільки, головна задача виробничого потенціалу промислового підприємства – виготовлення продукції (її відтворення для), то для того, щоб виробничий потенціал міг здійснювати цей безперервний і постійно відновлюваний процес, він сам повинен безперервно і постійно відновлюватися [8].

Також необхідно звернути увагу на потужність виробничого потенціалу, яка являється однією з важливих складових економічного потенціалу. Потужність відіграє стратегічну роль у широкому колі економічних рішень, пов'язаних з діагностикою сучасного економічного стану, з глобальними напрямками майбутнього економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливе значення та вагомий внесок до розвитку даної актуальної проблематики зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: Іщук С., Фомин П.А., Старовойтов М.К., Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І., Герасимчук З.В., Ковальська Л.Л., Чевганова В.Я., Карпенко Ю.В. та інші.

Мета статті. Метою статті є дослідження та визначення теоретичних аспектів функціонування, відтворення та розвитку виробничого потенціалу промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу. Відтворення потенціалу підприємства — це процес безперервного відновлення всіх його складових. Виділяються наступні типи відтворення виробничого потенціалу [2]:

1. просте відтворення потенціалу підприємства здійснюється в незмінних обсягах для відновлення спожитих факторів виробництва і забезпечення безперервності його функціонування;

2. розширене відтворення потенціалу підприємства передбачає кількісний та якісний розвиток виробничих факторів та інших складових потенціалу, котрі забезпечують вищу результативність його діяльності. У

межах розширеного відтворення можна виокремити три типи розвитку потенціалу підприємства [6]:

— екстенсивний (традиційний). За екстенсивного типу відтворення потенціалу збільшення масштабів виробництва досягається за рахунок додаткового залучення трудових, природних ресурсів і засобів виробництва і збереження сформованої техніко-технологічної основи.

— інтенсивний (інноваційний). За інтенсивного типу відтворення розвиток потенціалу досягається через якісне вдосконалення факторів виробництва: застосування прогресивних знарядь і предметів праці та видів енергетичних ресурсів, підвищення кваліфікації технологічного й управлінського персоналу, а також постійне поліпшення використання всіх наявних складових потенціалу підприємства.

— екстенсивно-інтенсивний (змішаний). Щодо змішаного; типу розширеного відтворення потенціалу, то він характеризується збалансованістю або домінуванням одного з двох інших факторів розвитку. Тому розрізняють переважно екстенсивний, переважно інтенсивний чи змішаний характер економічного розвитку.

Відтворення окремих складових потенціалу підприємства має свої часові цикли та особливості, що зумовлюють використання різних джерел фінансового забезпечення, пов'язаного з формуванням і відтворенням виробничого капіталу.

При формуванні та нарощуванні виробничого потенціалу промислового підприємства необхідно дотримуватися певних принципів, основними з яких є [3]:

1. цілісність - всі складові елементи потенціалу служать одній загальній цілі – виробництву матеріальних благ та послуг відповідно до потреб споживачів;

2. поєднання економічних інтересів розвитку виробництва з регіональними та загальнодержавними;

3. задоволення потреб споживачів у високоякісних продукції, роботі, послугі, які необхідні для забезпечення споживачів;

4. охорона довкілля - процес формування та нарощення виробничого потенціалу на підприємстві повинен забезпечити рівновагу всіх компонентів природи при задоволенні потреб споживачів і нанесенні найменшої шкоди навколишньому середовищу;

5. системність - проявляється в тому, що виробничий потенціал повинен бути системою, яка пов'язує в єдине ціле цілі, ресурси і процеси, що проходять на даному підприємстві.

Виробничий потенціал промислового підприємства як економічна категорія має свою структуру і певні особливі процеси, які характерні для його розвитку.

Елементами виробничого потенціалу підприємства можна вважати всі ресурси, які тим чи іншим чином пов'язані з функціонуванням підприємства. Що стосується виробничого потенціалу промислових підприємств, то до його

складу доцільно включати матеріально-сировинні ресурси, які беруть безпосередню участь у процесах виготовлення продукції [2].

Основна проблема у дослідженні виробничого потенціалу промислових підприємств полягає в тому, що всі його елементи функціонують одночасно і в сукупності. Тобто виробничий потенціал є системою, причому складною і динамічною, оскільки саме взаємозв'язки між окремими складовими потенціалу здійснюють безпосередній вплив на його елементи, модифікуючи вихідні властивості і закономірності їх функціонування, сприяючи тим самим переходу потенціалу новий якісний стан як єдиного цілого, тобто системи вищого порядку.

Динамізм виробничого потенціалу промислових підприємств обумовлений впливом інновацій, нестабільністю зовнішніх чинників господарювання, кон'юнктурними умовами виробництва. Внаслідок впливу цих чинників постійно відбуваються певні структурні зрушення всередині виробничого потенціалу, а також якісні та кількісні зміни техніко-економічних показників, які його характеризують.

Висновки. Отже, виробничий потенціал промислового підприємства - це складна, організована, динамічна система, яка формується з множини елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості і в терміни, визначені ринком.

Таким чином, процес формування виробничого потенціалу повинен відбуватися в таких основних напрямках [1]:

1. вибір нових форм і методів господарювання із врахуванням ринкових умов функціонування економіки;
2. проведення моніторингу виробничого потенціалу з метою оцінки ефективності його використання, визначення його місця і ролі в економіці регіону і галузі та виявлення пріоритетних напрямків його формування;
3. формування ресурсної бази з позицій забезпечення комплексного розвитку підприємства та задоволення потреб споживачів;
4. оптимізація структури господарства на базі використання наявного природно-ресурсного, виробничо-технічного та трудового потенціалів, збереження і розвитку інтелектуального та науково-технічного потенціалів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасимчук З.В., Ковальська Л.Л. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощення: [Текст] Моногр. Луцьк: ЛДТУ, 2008. - 242 с.
2. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств [Текст] // Регіональна економіка, №3, 2005. - с.48-56.
3. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник [Текст] / О.С.Федонін, І.М.Репіна, О.І.Олексюк. - Київ: КНЕУ, 2008. - 316 с.
4. Старовойтов М.К., Фомин П.А. Практический инструментарий организации управления промышленным предприятием. Монография. [Текст] М.: Высшая школа, 2009. - с.36-44.

5. Фомин П.А., Старовойтов М.К. Особенности оценки производственного и финансового потенциала промышленного предприятия. Среднее профессиональное образование, [Текст] №11, 2008.

6. Чевганова В.Я., Карпенко Ю.В. До питання визначення економічної категорії «потенціал підприємства» [Текст] // Регіональні перспективи, №2-3 (9-10), 2009. с.214.